

Sygn. akt IX Ca 370/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jacek Barczewski (spr.)
Sędziowie:	SO Mirosław Wieczorkiewicz SO Agnieszka Żegarska
Protokolant:	prac. sądowy Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2018 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa R. L. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Biskupcu z dnia 13 lutego 2018 r., sygn. akt I C 787/17,

uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Biskupcu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Mirosław Wieczorkiewicz Jacek Barczewski Agnieszka Żegarska

Sygn. akt IX Ca 370/18

UZASADNIENIE

R. L. (1) żądał zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 11.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 lipca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 4 czerwca 2016r. doszło do uszkodzenia skutera wodnego, stanowiącego własność powoda. Ubezpieczyciel, powołując się na zapis § 5 OWU, odmówił powodowi wypłaty odszkodowania argumentując, iż szkoda powstała podczas eksploatacji skutera bez wymaganych dokumentów rejestracyjnych.

W ocenie powoda postanowienie umowne przywołujące określoną okoliczności, której ziszczenie powodować ma wyłączenie odpowiedzialności bez zbadania czy okoliczność ta miała wpływ na ziszczenie się ryzyka ubezpieczeniowego uznać należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy powoda jako

konsumenta. Powód zwrócił uwagę, iż przy zawieraniu umowy ubezpieczenia dostarczył kopię dokumentów rejestracyjnych skutera, a ich treść nie budziła wątpliwości strony pozwanej.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa wskazując, iż nie odpowiada za szkodę powstałą podczas eksploatacji skutera bez wymaganych dokumentów rejestracyjnych.

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2018r. Sąd Rejonowy w Biskupcu w sprawie I C 787/17 w pkt 1 oddalił powództwo; w pkt 2 zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.634 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ten ustalił, że R. L. (1) 14 maja 2016 r. zakupił skuter wodny marki Y.. nr fabryczny (...) Nabywca zawarł z (...) S.A. z siedzibą w W. umowę (...) jachtów śródlądowych, potwierdzoną polisą nr (...), z okresem ubezpieczenia 26 maja 2016 - 25 maja 2017 r., której integralną część stanowią m.in. Ogólne Warunki Ubezpieczenia jachtów śródlądowych (zwanej dalej OWU) zatwierdzone Uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z dnia 24 września 2012 r., zmienione Uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) Z dnia 20 lipca 2013 r. z ustaloną sumą ubezpieczenia w wysokości 47.000 zł. Zgodnie z treścią § 5 ust. 1 pkt 2 OWU, (...) S.A. z siedzibą w W. miało nie odpowiadać za szkodę powstałą podczas eksploatacji jachtu śródlądowego bez wymaganych dokumentów rejestracyjnych. W treści polisy R. L. złożył oświadczenie, że zapoznał się w treścią OWU.

Sąd ustalił również, że w dniu 4 czerwca 2016r. powód użył skuter R. R.. Ten ostatni pływając skuterem po jeziorze U. w O., na skutek niezachowania należytej ostrożności doprowadził do zderzenia się z inną jednostką. W następstwie tego w skuterze powoda doszło min. do uszkodzenia kadłuba oraz wyrwania mocowania płozownicy.

Z ustaleń Sądu wynika również, że po zgłoszeniu szkody przez właściciela skutera, ubezpieczyciel przeprowadził postępowanie likwidacyjne, odmawiając wypłaty odszkodowania ze względu na brak wymaganej treści umowy oraz przepisami prawa rejestracji skutera.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd uznał, że roszczenie nie było zasadne.

Sądu I instancji uznał za uzasadniony zarzut pozwanego, że zgodnie z treścią § 5 ust. 1 pkt 2 OWU, nie odpowiada za szkodę powstałą podczas eksploatacji jachtu śródlądowego bez wymaganych dokumentów rejestracyjnych.

W ocenie Sądu postanowienie umowne przywołujące okoliczność nie dokonania rejestracji statku, która wyłączała odpowiedzialność pozwanego za ww. szkodę było zgodne z dobrymi obyczajami i nie naruszało interesów powoda jako konsumenta. Również odmowa naprawienia szkody przez pozwanego nie może być uznana w okolicznościach sprawy za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego bądź lojalnością kontraktową.

Zdaniem Sądu Rejonowego za wyłączeniem ww. odpowiedzialności stały ważne racje po stronie pozwanej. Jedną z tych racji było uzależnienie odpowiedzialności od legalizacji statku na terytorium Polski.

Sąd zwrócił uwagę, iż z analizy ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej, wynika, że obowiązek rejestracji spełnia nie tylko funkcję legalizacji, ale też funkcje dopuszczenia jednostki do ruchu i jest wymogiem ustawowym, narzuconym wszystkim ww. nabywcom takich jednostek.

Zdaniem Sądu pozwany miał w świetle tych rozważań prawo do ww. postanowienia umownego, gdyż mógł żądać od powoda zapewnienia wiarygodności i pewności pochodzenia łodzi, ujawnionego w rejestrze, a także zapewnienia zgodności stanu faktycznego z oświadczeniami ubezpieczającego zawartymi w treści wniosku o ubezpieczenie. Mógł żądać od powoda ponadto zapewnienia, że statek z uwagi na jego stan techniczny, może być dopuszczony do ruchu na śródlądowych drogach wodnych. Nie można wymagać od ubezpieczyciela, by ten ponosił odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w rzeczy, bądź osobom trzecim, będącą następstwem jej złego stanu technicznego, zagrażającego bezpieczeństwu żeglugi.

Sąd zwrócił uwagę, iż z treści § 6 ust 2 OWU nie wynika obowiązek przedstawienia kopii dokumentów rejestracyjnych w chwili zawarcia umowy, gdyż zakładana jest sytuacja jak w niniejszej sprawie, że w chwili zawarcia umowy nie upłynął jeszcze termin do jej dokonania.

Sąd wskazał, iż z art. 20 ust. 2 ustawy o żegludze śródlądowej wynika, że obowiązek zgłoszenia danych jakie powinny być ujawnione w księgach rejestrowych, spoczywa na armatorze w terminie 14 dni od zaistnienia zmiany.

W chwili zawierania umowy ubezpieczenia, nie upłynął jeszcze termin, w którym powód był zobowiązany do zgłoszenia w rejestrze zmiany armatora.

Sąd podkreślił, że dopełnienie tego obowiązku było wyłącznie w interesie powoda, który miał świadomość skutków jego niedopełnienia.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, mając na uwadze odpowiedzialność za wynik procesu.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

I. naruszenie praw materialnego tj. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 65§2 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że postanowienie umowne zawarte w § 5 ust. 1 pkt 2 OWU pozostaje zgodne z dobrymi obyczajami pomimo, że przewiduje wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkodę w pojeździe powstałą podczas eksploatacji bez wymaganych ważnych dokumentów rejestracyjnych pomimo niekwestionowanego w niniejszej sprawie braku jakiegokolwiek związku przyczynowego między brakiem tych dokumentów, a wypadkiem ubezpieczeniowym;

II. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność istotne dla rozstrzygnięcia sprawy i wymagające jednocześnie wiadomości specjalnych, a to dla rozstrzygnięcia sprawy i wymagające jednocześnie wiadomości specjalnych, a to dotyczące oszacowania kosztów naprawy uszkodzeń skutera wodnego marki Y., nr fabryczny (...)powstałych na skutek zdarzenia z 4 czerwca 2016r.

W oparciu o powyższe zarzuty wniósł o:

1. przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczności oszacowania kosztów naprawy uszkodzeń skutera wodnego marki Y., nr fabryczny (...)powstałych na skutek zdarzenia z 4 czerwca 2016r.,
2. zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 11.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 29 lipca 2016r. do dnia zapłaty,
3. ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji .

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna w stopniu skutkującym uchyleniem zaskarżonego orzeczenia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko Sądu I instancji odmawiające powodowi ochrony ubezpieczeniowej nie było słuszne.

Sąd I instancji przyznał rację pozwanemu, który odmówił wypłaty powodowi odszkodowania powołując się na brak ważnych dokumentów rejestrowych.

Treść § 26 OWU stanowi, że ochroną ubezpieczenia objęty jest przedmiot ubezpieczenia zarejestrowany we właściwym Inspektoracie Żeglugi Śródlądowej albo organizacji sportowej lub turystycznej, upoważnione przez (...) Związek (...) lub (...) Związek (...), o ile obowiązujące przepisy prawa tego wymagają.

Zgodnie z zapisem § 5 ust. 1 pkt 2 OWU pozwany nie odpowiada za szkody powstałe podczas eksploatacji przedmiotu umowy bez wymaganych ważnych dokumentów rejestracyjnych.

Zapis § 2 pkt 4 OWU wskazuje, że dokumentem rejestracyjnym jest świadectwo zdolności żeglugowej lub inny dokument wystawiony przez uprawnione organy stwierdzający, że jacht spełnia określone przepisami wymagania w zakresie budowy i bezpieczeństwa.

Z art. 28 ustawy o żegludze śródlądowej wynika, że takim dokumentem w przypadku skutera wodnego jest uproszczone świadectwo zdolności żeglugowej, wydawane przez Urząd Żeglugi Śródlądowej.

Dokument ten potwierdza m.in., że statek spełnia wymagania bezpieczeństwa w zakresie jego budowy, jego stałych urządzeń, wyposażenia, właściwości manewrowych, ochrony wód, powietrza lub ochrony przed hałasem, o których mowa w powołanej ustawie.

Szczegółowy tryb uzyskania ww. dokumentu uregulowany jest w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie świadectw zdolności żeglugowej statków żeglugi śródlądowej (Dz.U. z 2010r. Nr 216, poz. 1424).

Powód takim dokumentem się nie legitymował. Nie uzyskali go również jego poprzednicy prawni.

Jedynym dokumentem jakim dysponował powód, w chwili zawarcia umowy ubezpieczenia skutera był uzyskany przez pierwszego właściciela skutera, certyfikat jachtowy wystawiony przez zarząd (...) Związku (...).

Jednakże certyfikat ten w myśl art. 36 kodeksu morskiego i § 9 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2004r. w sprawie polskiego rejestru jachtów, stanowi jedynie dowód polskiej przynależności statku.

Uproszczone świadectwo zdolności żeglugowej wydaje się m.in. na podstawie pozytywnych wyników przeglądu technicznego, natomiast uzyskanie certyfikatu nie wymaga przeprowadzenia takich badań.

Certyfikat ten to odmienny dokument od świadectwa zdolności żeglugowej wynikającym z ustawy o żegludze śródlądowej. Nie odnosi się on w żaden sposób do stanu technicznego skutera i jego bezpieczeństwa dla żeglugi.

Z treści § 6 ust. 2 OWU zatytułowanego „Zawarcie umowy ubezpieczenia” wynika, że ubezpieczający obowiązany jest dostarczyć kopię dokumentów rejestracyjnych przedmiotu ubezpieczenia, o ile są wymagane obowiązującymi przepisami prawa.

Powód kopii takich dokumentów nie dostarczył. Pomimo tego przedstawiciel pozwanego podjął decyzję o podpisaniu umowy ubezpieczenia i udzielenie powodowi ochrony ubezpieczeniowej.

Mając na względzie powyższe argumenty, trudno zaaprobować działanie pozwanego polegające na odmowie wypłaty należnego powodowi świadczenia z uwagi na kwestionowanie post factum posiadania ważnych dokumentów rejestrowych.

W tych realiach jako nielojalne z punktu widzenia zasady pacta sunt servanda należy ocenić próbę uchylenia się przez ubezpieczyciela od spełnienia ciężącego na nim obowiązku kontraktowego.

Zwrócić należy również uwagę, iż wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2011r. XVII Amc 1509/10 Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał stosowania przez Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści: (...) S.A. nie odpowiada za szkody: powstałe w

czasie ruchu pojazdu, gdy pojazd nie był dopuszczony do ruchu, a w przypadku pojazdów podlegających rejestracji - gdy w chwili zaistnienia szkody pojazd nie był zarejestrowany lub nie posiadał ważnego badania technicznego.

Ponadto jak zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 stycznia 2016 r. I CSK 122/15 (LEX nr 1977822) umowa ubezpieczenia należy do umów szczególnego zaufania, w której działania kontrahentów powinny być lojalne, a postanowienia umowy jasne, zrozumiałe i jednoznaczne, przy czym spełnienie funkcji ochronnej przez tę umowę wymaga, by przed jej zawarciem ubezpieczający miał świadomość, jakie wypadki nie są objęte ubezpieczeniem lub ograniczają albo wyłączają odpowiedzialność ubezpieczyciela. Należy wykluczyć możliwość takiej wykładni ogólnych warunków umowy ubezpieczenia, by usprawiedliwiła ona odmowę wypłaty odszkodowania w sytuacji, gdy ubezpieczający dopiero po zajściu zdarzenia dowiaduje się, że nie było ono objęte ubezpieczeniem. Musi on bowiem już przy zawieraniu umowy wiedzieć dokładnie, co jest przedmiotem ubezpieczenia i jaki jest jego zakres oraz jakie wypadki nie są nim objęte.

Sąd Rejonowy naruszył również przepisy procesowe regulujące postępowanie dowodowe, w wyniku czego dokonał ustaleń w oparciu o materiał, który nie został w sposób prawidłowy zgromadzony.

Podstawą ustaleń faktycznych mogą być tylko dowody prawidłowo przeprowadzone. Odniesienie się do wniosków stron jest obowiązkiem procesowym sądu w tym znaczeniu, że musi albo uwzględnić wnioski i dowód przeprowadzić, albo oddalić wnioski (zob. Komentarz do k.p.c. H. Doleckiego – LEX i wyroki SN: z 23 stycznia 2008 r., II PK 125/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 66; z 15 stycznia 2010 r., I CSK 197/09, Lex nr 564749). Niewydanie postanowienia dowodowego stanowi naruszenie prawa procesowego - bierność sądu wobec wniosku dowodowego strony jest uchybieniem, o jakim mowa w art. 232 k.p.c., mogącym mieć wpływ na wynik sprawy (orzeczenie SN z 26 września 1966 r., II CR 314/66, OSNCP 1967, Nr 2, poz. 39).

Analiza akt sprawy prowadzi do jednoznacznego wniosku, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie uchybił przedstawionym zasadom. Sąd ten nie wydał żadnego postanowienia o dopuszczeniu dowodów, a mimo to w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przywołał określony materiał jako dowody na dokonane przez siebie okoliczności.

Na skutek naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów postępowania doszło do nierozpoznania istoty sprawy, której rozpoznanie i rozstrzygnięcie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Art. 386 § 4 k.p.c. stanowi, że w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Treścią normy prawnej zawartej w tym przepisie jest upoważnienie do wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego w określonych sytuacjach procesowych, jako wyjątku od zasady orzekania co do meritum sporu w tym postępowaniu. Jego brzmienie wskazuje jednocześnie na to, iż nie zachodzi obowiązek prowadzenia przez sąd drugiej instancji postępowania dowodowego zmierzającego do wyjaśnienia rzeczywistej treści stosunków faktycznych i prawnych w sytuacji, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał rozważenia poddanych przez strony pod osąd żądań i twierdzeń, jak również, gdy pominął mogące mieć wpływ na rozstrzygnięcie meritum sporu dowody zawnioskowane przez strony dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Konieczne staje się wówczas wydanie orzeczenia kasatoryjnego przewidzianego w art. 386 § 4 k.p.c., ponieważ przeprowadzenie postępowania dowodowego przez sąd odwoławczy, a następnie wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, ograniczyłoby merytoryczne rozpoznanie sprawy do jednej instancji.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji pozostawiając – w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c. – rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego Sądowi I instancji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd orzekający powinien odnieść się merytorycznie do żądania strony powodowej.

Obowiązkiem Sądu Rejonowego będzie również przeprowadzenie tych wszystkich dowodów, które zostały lub zostaną zgłoszone przez strony zgodnie z obowiązującymi przepisami proceduralnymi. Na podstawie tak zgromadzonego

materiał dowodowego Sąd I instancji dokona ustaleń faktycznych, a następnie przeprowadzi ocenę zgłoszonego powództwa stosując w tym zakresie odpowiednie normy prawa materialnego.

Mirosław Wieczorkiewicz Jacek Barczewski Agnieszka Żegarska